

Zygmunt Ludwik Chróścicki

1915-1944

Absolwent Wydziału Nawigacyjnego z 1939 r., żołnierz Armii Krajowej rozstrzelany przez Niemców w Radomiu.

Niewiele udało się zebrać o nim wiadomości. Urodził się 5 stycznia 1915 r. w Radomiu (rodzice Jan i Helena Ewecińska), mieszkał tam przy ul. Żeromskiego 35, a w czasie nauki w Państwowej Szkole Morskiej w Gdyni – w internacie przy ul. Morskiej 81.

„W Radomiu zginął kol. nawigator Zygmunt Chróścicki zaarrestowany przez gestapo¹ – napisał kolega Jan Piaskiewicz (abs. WM z 1938). I tyle na ten temat wiadomo, gdyż egzekucja ta należy do jednych z najbardziej tajemniczych wydarzeń w okupacyjnej historii Radomia. Miała miejsce 1 marca 1944 r. w sąsiedztwie radomskiego cmentarza prawosławnego przy ul. Warszawskiej. Niemcy rozstrzelali wówczas grupę pierwszych kilku-

dziesięciu osób wymienionych na afiszu. Ciała zamordowanych przewieziono ciężarówkami na podradomskie miejsce straceń Firlej i tam pogrzebano w zbiorowej mogile (obecnie jest to teren cmentarza komunalnego).

Odnalezione po wojnie szczątki ofiar niemieckich zbrodni spoczęły w specjalnej kwaterze. Ta egzekucja była dziwna jak na ówczesne niemieckie standardy, bo zazwyczaj dbali oni o spędzenie ludności cywilnej jako publiczności. Tę wykonano rankiem bez świadków. Nic też nie wiadomo o ofiarach mordu².

W Radomiu jest na północnej skarpie przy ul. 11 Listopada w pobliżu ul. Warszawskiej pomnik upamiętniający pomordowanych – niestety z błędem w nazwisku: Chruścicki.

Źródła: *Kadry morskie Rzeczypospolitej*, tom I, pod red. Jana Kazimierza Sawickiego, wyd. II, Gdynia 2000; *Biografie oficerów Polskiej Marynarki Handlowej z II wojny światowej 1939-1945*, oprac. dr Stanisław Kozak, Gdynia 1989; *Ankiety biograficzne absolwentów Szkoły Morskiej (1920-1945). Wojenne losy absolwentów Szkoły Morskiej*, oprac. dr St. Kozak, Gdynia 1988.

1 *Ankiety biograficzne absolwentów Szkoły Morskiej (1920-1945). Wojenne losy absolwentów Szkoły Morskiej*, oprac. dr St. Kozak, Gdynia 1989, w zbiorach Sali Tradycji – D/2645, s. 363.

2 List do Małgorzaty Sokołowskiej od dr. hab. Sebastiana Piątkowskiego, głównego specjalisty Oddziałowego Biura Badań Historycznych IPN w Lublinie – Delegatura w Radomiu.

BEKANNTMACHUNG

Wegen Verbrechens nach §§ 1 und 2 der Verordnung zur Bekämpfung von Angriffen gegen das deutsche Aufbauwerk im Generalgouvernement vom 2.10.1943 (Verordnungsblatt Nr. 82 vom 9.10.1943) wurden am 29.2.1944 vom Standgericht des Kommandeurs der Sicherheitspolizei und des SD für den Distrikt Radom

zum Tode verurteilt:

1. Bednik Piotr, aus Radom
2. Bogacki Jerzy, aus Radom
3. Chrościcki Zygmunt Ludwik, aus Radom
4. Kowalik Bronisław, aus Radom
5. Okolicki Zenon Kazimierz, aus Radom
6. Piotrowski Mieczysław, aus Radom
7. Sobolewski Rajmund, aus Radom
8. Stanisławski Wacław, aus Radom
9. Surowiecki Wiktor, aus Radom
10. Świech Czesław, aus Radom
11. Świech Henryk, aus Radom
12. Sterling Czesław, aus Radom
13. Szering Jan, aus Radom
14. Kaluga Stanisław, aus Radom
15. Wójcicki Zbigniew, aus Radom
16. Zdanowski Józef, aus Radom
17. Piotrowski Roman, aus Radom
18. Bialecki Stefan, aus Radom
19. Zygmanowski Mieczysław, aus Radom
20. Świech Władysław, aus Radom
21. Szanc Jerzy, aus Radom
22. Zajac Kazimierz, aus Radom
23. Neuman Stanisław, aus Radom
24. Bielowski Tadeusz, aus Radom
25. Suki Adam, aus Radom
26. Cyran Henryk, aus Radom
27. Baczowski Jerzy Zenon, aus Radom
28. Bunczyński Leopold, aus Radom
29. Kaczor Lucjan, aus Radom
30. Kamiński Józef, aus Radom
31. Jazewski Stefan, aus Radom
32. Bojarski Jan, aus Radom
33. Dębowski Wacław, aus Marjona
34. Gocalski Tadeusz, aus Radom
35. Górny Józef, aus Radom
36. Kowalczyk Adam, aus Orlow
37. Krawczyk Jan, aus Radom
38. Kwiatkowski Józef, aus Radom
39. Lindow Michał, aus Orlow
40. Mizak Marjan Tadeusz, aus Palowy
41. Moszczyński Paweł, aus Radom
42. Pajęk Kasper, aus Radom
43. Płozaj Stanisław, aus Stawiszyn
44. Prokop Józef, aus Radom Land
45. Sikorski Tadeusz Edward, aus Radom
46. Dorozik Michał, aus Radom
47. Falczan Eryk, aus Kasimierz
48. Fila Bronisław, aus Augustów
49. Jobłowski Kazimierz, aus Lipowiec
50. Kolera Jan, aus Lipate
51. Nowakowski Jan, aus Zwoleń
52. Pastwa Sylwester, aus Kasimierz
53. Śledzi Edward, aus Wala Lipowicka
54. Stralczyk Jan, aus Stawiszyn
55. Sulecki Stanisław, aus Orlow
56. Szczepanik Tadeusz, aus Iłża Wola
57. Trociński Wacław, aus Cyrhowska Wala
58. Włodarczyk Władysław, aus Lipowiec
59. Wróblewski Kasper, aus Lipowiec
60. Zdzioch Stanisław, aus Lipowiec
61. Kuziak Józef, aus Kasimierz
62. Czurski Aleksander, aus Kasimierz
63. Setowski Jan, aus Radom
64. Brodzicki Ludwik Marjan, aus Radom
65. Krol Jan, aus Radom
66. Stanisławski Marjan, aus Radom
67. Stanisławski Tadeusz, aus Radom
68. Zadecki Edward, aus Radom
69. Pinc Ryszard Kazimierz, aus Radom
70. Bolesławski Julian, aus Kasimierz
71. Satompek Stanisław Piotr, aus Radom
72. Koszła Zygmunt Jan, aus Radom
73. Młodecki Jan Wojciech, aus Radom
74. Sobowski Roman, aus Radom
75. Zawal Jerzy Kalist, aus Radom
76. Surma Stanisław, aus Radom
77. Kościński Aleksander, aus Radom
78. Baziak Stanisław Marjan, aus Radom
79. Wierzbicki Marjan, aus Radom
80. Stepien Antoni, aus Orlow Polowka
81. Kopania Józef, aus Kasimierz
82. Zowodzi Jan, aus Władysław
83. Cieszkowski Józef, aus Zwoleń
84. Sawicki Józef, aus Zwoleń
85. Nobis Wojciech, aus Wala Sulecka
86. Jochczyk Kazimierz, aus Głowaczów
87. Jęworski Piotr, aus Siedlisz
88. Stanczyk Józef, aus Orlow Polowka
89. Sikora Zdzisław, aus Kasimierz
90. Zbrozarczyk Eugeniusz, aus Radom
91. Mierzwa Józef, aus Radom
92. Urbaczek Bogusław, aus Radom
93. Surma Ryszard, aus Radom
94. Krotka Stanisław, aus Radom
95. Krotka Aleksander, aus Radom
96. Okolicki Norbert Marjan, aus Radom
97. Wypyski Mieczysław, aus Radom
98. Machniewski Wacław, aus Radom
99. Milewski Janusz, aus Radom
100. Wołkowski Jan Władysław, aus Iłża

Das Urteil ist an den zu Ziffer 1 bis 60 Genannten auf Grund der in letzter Zeit in Stadt und Kreis Radom verübten Morde und Raubüberfälle bereits vollstreckt worden.

Die Verurteilten zu Ziffer 61 bis 100 sind für einen Gnadenweis in Aussicht genommen.

Sollten jedoch in den nächsten drei Monaten weiterhin Gewalttaten, insbesondere Überfälle auf Deutsche, Angehörige der mit dem Grossdeutschen Reich verbündeten Staaten oder im Interesse des Aufbauwerkes im Generalgouvernement arbeitenden Nichtdeutschen begangen werden, so wird—sofern der Täter nicht sofort ergriffen wird—das Urteil auch an den für einen Gnadenweis in Aussicht genommenen Verurteilten vollstreckt werden und zwar in der Form, dass für jede Gewalttat an einem der Schutzbefohlenen des Grossdeutschen Reiches der beabsichtigte Gnadenweis für mindestens 10 der Verurteilten hinfällig wird.

Bei Anschlügen bzw. Gewalttaten, gegen Einrichtungen, die dem deutschen Aufbauwerk im Generalgouvernement nutzbar sind (Sabotage), werden ggfls. so viele der oben Genannten erschossen, wie es der Schwere des Falles entspricht.

Es liegt daher in der Hand der nichtdeutschen Bevölkerung, durch entsprechende Mitarbeit bei der Verhinderung von Gewalttaten und Verfolgung der Täter den in Aussicht gestellten Gnadenweis zur Wirksamkeit zu bringen.

Radom, den 1. März 1944.

Der SS- und Polizeiführer
im Distrikt Radom

Ogłoszenie „Za zbrodnie z §§ 1 i 2 dekretu o zwalczaniu napadów na niemieckie roboty budowlane w Generalnym Gubernatorstwie z dnia 2 października 1943 r. (arkusz dekretu nr 82 z dnia 9 października 1943 r.) zostały 29 lutego 1944 r. przez sąd wojskowy komendantów policji bezpieczeństwa i SD dla okręgu radomskiego skazane na śmierć [i tu następuje lista 100 nazwisk...]. Wyrok zapadł już w stosunku do osób wymienionych w paragrafach od 1 do 60, osoby od nr 61 do 100 mogą zostać ułaskawione.

Gdyby jednak w ciągu najbliższych trzech miesięcy nadal dochodziło do aktów przemocy, w szczególności napadów na Niemców, członków państw stowarzyszonych z Rzeszą Wielkoniemiecką lub nie-Niemców działających w interesie prac odbudowujących w Generalnym Gubernatorstwie, to — jeżeli sprawca nie zostaje natychmiast schwytany — wyrok może być wykonany także na osobach skazanych, ale czasowo ułaskawionych w tym sensie, że za każdy akt przemocy wobec jednej z osób znajdujących się pod opieką Rzeszy Wielkoniemieckiej zamierzone miłosierdzie staje się nieważne co najmniej dla 10 osób skazanych”.